

ISSN 2222-8624

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

199

Частина перша

Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»

Київ – 2014

**Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія» / Редкол.: Д.О.Мельничук (відп. ред.) та ін. – К., 2014. – Вип. 199. – Ч. 1. – 437 с.

Редакционная коллегия: Д. О. Мельничук (відповідальний редактор), В. П. Лисенко (заступник відповідального редактора), М. Д. Мельничук (заступник відповідального редактора), **В.К. Сідоренко (заступник відповідального редактора)**, А. В. Витриховська (відповідальний секретар), С. М. Амеліна, В. Войцех, І. В. Зайченко, Г. О. Козлакова, В. А. Копілевич, Н. М. Костриця, А. Леськів, М. А. Пригодій, М. Райхельт, І. М. Романюк (заступник відповідального секретаря), В. Собчик, Р. В. Сопівник, Р. О. Тарасенко, В. М. Шмаргун, Л. А. Чекаль, М. Чраска, В. Ф. Ятченко.

Відповідальний за випуск: Романюк І.М.

Рекомендовано до друку Вченою радою НУБіП України
Протокол № 6 від 26.02.2014 р.

Збірник наукових праць включено до бібліографічної бази даних наукових публікацій **РІНУ** (Російський індекс наукового цитування).

Постановою Вищої атестаційної комісії України (від 26.05.2010 р. № 1-05/4) «Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія» включено до переліку наукових фахових видань з педагогічних наук.

Адреса редколегії: 03041, Київ-41, вул. Героїв Оборони, 15,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
тел. 527-80-73

In the article actuality of the use of training is considered during the educational-educator process of future social teachers. Outlined психолого-педагогічний aspect at application of training as forms of the specially organized studies. A concept "training" is reasonable on the basis of working of different sources of reference book and a concept "training" is described from the pedagogical point of view and condition of wide application in the modern departmental teaching at preparation of specialists - future social teachers. Outlined general principles of the socialpedagogical training at an educational-educator process, namely, principle of direct presence; principle of sincerity and openness; principle "I"; activity. Advantages of тренінгових forms of studies are reasonable during professional preparation of future social teachers. In the articles outlined basic tasks of teacher are at the use of training in-process with students - future social teachers.

Training, social teacher, principle, studies, forms, group, task, educational-educator process.

УДК 331.361:356.13

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І СТАНДАРТИЗАЦІЇ

**О.О. Павленко, доктор педагогічних наук,
В.Б. Пугач,**

Н.С. Тимченко-Міхайліді, кандидат педагогічних наук

У статті розглянуті актуальні питання професійної підготовки митників та фахівців з зовнішньоекономічної діяльності з приватного сектора (бізнесу) у контексті глобалізації і стандартизації. Автори визначають важливість ролі митних служб у 21 сторіччі, які стикаються з проблемами, поставленими глобалізацією, ініціативами зі спрощення торгівлі та безпекою. Акцентується на необхідності та доцільності розробки й імплементації міжнародних професійних стандартів митників як уніфікованого інструмента інституційного розвитку митних служб в епоху глобалізації. Авторами описано цілі та сутність Професійних стандартів Всесвітньої митної організації.

Митник, приватний сектор, фахівці з зовнішньоекономічної діяльності, професійна підготовка, Всесвітня митна організація, Професійні стандарти, імплементація, інституційний розвиток.

Постановка проблеми. Роль митниці у 21 сторіччі, яка стикається з проблемами, поставленими глобалізацією, ініціативами зі спрощення торгівлі та безпекою, вимагає поновлення професійного підходу до управління та функціонування митних адміністрацій по всьому світу, до

нового партнерства «митниця – приватний сектор (тобто, бізнес)». Всесвітня митна організація – міжурядова організація з компетенцією в галузі митної справи, яка об'єднує 177 країн-членів, серед своїх першочергових завдань у стратегічному документі «WCO STRATEGY 2020» проголошує підготовку кадрів для митних адміністрацій та бізнесу, який працює в сфері зовнішньоекономічної діяльності (www.wcoomd.org).

Тому актуальність теми нашої статті щодо професійної підготовки фахівців у галузі митної справи в контексті глобалізації і стандартизації обумовлена потребою в підготовлених людських ресурсах шляхом адаптації на національному рівні запропонованих міжнародними організаціями (наприклад, Всесвітня митна організація (далі – ВМО), Економічна Комісія ООН) та іншими інституціями інноваційних інструментів та найкращих практик. Тому метою статті є аналіз професійної підготовки митників у контексті глобалізації і стандартизації та розробка рекомендацій щодо подальшого її удосконалення та уніфікації.

Аналіз останніх публікацій. Різні аспекти неперервної професійної освіти в галузі митної справи досліджують науковці різних країн (А. Беляєва, А. Бекман, І. Васильєв, Д. Віддоусан, Л. Дебок, С. Дженнард, О. Конькова, В. Лєдньов, Л. Лозбенко, М. Махмутов, О. Мельников, Г. Мінтцберг, Я.-Е. Янссон, О. Кангельдієв, А. Крупченко, О. Павленко, А. Панкратов, І. Погиба, А. Поро тощо). У багатьох дослідженнях [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7] підкреслюється, що від сучасного митного менеджера очікується збільшене розуміння політичного, економічного та торгового середовищ, в яких зараз функціонує митниця, здатність застосовувати прогресивне управління та технологічні інструменти. Це підсилюється даними аналізу діагностичної місії Всесвітньої митної організації (далі – ВМО), що проводиться програмою ВМО Columbus (www.wcoomd.org).

Виклад основного матеріалу дослідження. На вимоги часу міжнародними організаціями з урахуванням умов та вимог глобалізації розробляються ефективні технології та інструменти професійного навчання фахівців у галузі митної справи та приватного сектора – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, – які співпрацюють з митними органами. Серед інноваційних інструментів слід, насамперед, зазначити такі: програму електронного навчання ВМО **CLIKC (Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** найактуальніший в глобальному світі сучасний інструмент глобальної освіти; методичний інструмент ВМО «The WCO Capacity Building Development Compendium» [8]; навчально-методичний інструмент Європейської Економічної Комісії ООН зі спрощення світової торгівлі «Trade Facilitation Implementation Guide» (<http://www.unecsc.org>), керівництво зі спрощення світової торгівлі «Trade Facilitation Implementation Guide», розроблений Світовою Організацією Торгівлі (http://www.wto.org/english/tratop_e/tradfa_e/tradfa_e.htm); навчально-методичні посібники Місії ЄС EUBAM, а саме: «Инструменты эффективного управления» та посібник для фасілітаторів [9; 10]. Проте теоретичний аналіз та практичне використання зазначених інструментів у

сфері професійної підготовки українських працівників митних адміністрацій ще не було зроблено у достатньому обсязі.

Наш аналіз підтвердив, що деякі митні адміністрації та навчальні заклади визнають, що існує особлива множина знань, вмінь та поведінки, які є необхідними для того, щоб митниця виконувала унікальну роль в уряді, здійснюючи врегулювання міжнародної торгівлі для задоволення національних цілей, які можуть бути досягнуті лише завдяки більш професійному підходу до управління розвитком та кар'єрним ростом особового складу митних органів. У відповідь, навчальним закладам в різних країнах, які готують митників та здійснюють підвищення кваліфікації, необхідно розробляти спеціальні навчальні плани, але до нещодавно, не існувало координації або стандартизації в цих окремих спробах.

У 2005 році ВМО розпочало впорядкування багатьох окремих інтересів та розробок в цій галузі, для створення множини загальних, визнаних у світі стандартів професійного розвитку митних менеджерів. Початкове представлення було зроблено за підтримки Міжнародної мережі митних університетів (INCU) (www.incu.org) у 2006 році запуском програми ВМО PICARD (Partnership in Customs Research and Development/Партнерство в галузі митних академічних досліджень та розвитку) та набуло подальшого розвитку на другій конференції PICARD, що відбулася 27-28 березня 2007 року.

Паралельно з цим, у рамках реалізації програми PICARD, академічні заклади не тільки розбудували Міжнародну мережу митних університетів, але й багате джерело інформації у галузі митної справи, яким став міжнародний митний журнал World Customs Journal (www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2008/april/world-customs-journal.aspx; www.worldcustomsjournal.org).

Працюючи з INCU, ВМО доопрацювало професійні стандарти для стратегічних та оперативних митних менеджерів та продовжило роботу над розробкою міжнародних уніфікованих стандартів для інспекторського складу митних установ та над інструментами імплементації стандартів [5]. Зараз академічні заклади можуть імплементувати узгоджені міжнародними організаціями стандарти в свої навчальні плани, одночасно задовольняючи національні акредитаційні критерії. Слід зазначити, що декілька академічних закладів в світі вже ініціювали й відпрацювали пілотні програми, які базуються на цих стандартах.

Також, коли стандарти було встановлено та розпочато їх застосування, ВМО започаткувало впровадження нового інструменту – сертифікацію митних навчальних закладів, на підставі якої кваліфікаційні установи та випускаючі заклади за визнання ВМО матимуть право на імплементацію в навчальні програми стандартів ВМО.

Отже можна зазначити, що розробка професійних стандартів здійснювалася задля трьох головних цілей:

- 1) розробити стандарти, які можуть бути впроваджені в професійні профілі для найму персоналу митниць;

2) розробити стандарти, за якими може вимірюватись навчання на місцях;

3) розробити стандарти, зважаючи на які можна розробляти освітні стандарти для підготовки митників.

Таким чином, стандарти, які містяться у виданні ВМО «Професійні Стандарти» [5], можуть бути використані та використовуються академічним світом для розвитку національних навчальних програм, що забезпечують професійну кваліфікацію митним працівникам, та іншим фахівцям приватного сектору, що працюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності, бакалаврам та магістрам у різних галузях (правознавство, економічні науки, технічні тощо).

Зазначимо, що світова митна спільнота та приватний сектор, який співпрацює з митницею, саме в умовах глобалізації визнають важливість і необхідність уніфікації і стандартизації як вимог до стандартів діяльності (процедур і процесів), тобто професійних стандартів, так і до стандартів освітніх. Тому головною метою акредитації навчальних закладів, які готують фахівців для митних установ та для приватного сектору, що співпрацює з митницею, розглядається саме уніфікація вимог до виконання виробничих завдань і до підготовки фахівців (WCO PICARD Certification). Цьому, в свою чергу, слугує вимога ВМО щодо відповідності навчальних планів Стандартам ВМО. Тобто йдеться про те, що навчальні заклади повинні пред'явити зв'язок між Професійними Стандартами ВМО та програмою навчального закладу, а також зв'язок між вимогами до знань ВМО та предметами навчального закладу; описати свою філософію та показати практичний план дій щодо передачі отриманих знань та вмінь в умовному робочому середовищі.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз дозволяє констатувати, що підтвердженням гострої необхідності в епоху глобалізації різним митним адміністраціям у різних куточках світу, а також різним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності розуміти один одного з метою спрощення світової торгівлі, є розповсюдження ідеї стандартизації та уніфікації підготовки фахівців, про що свідчить наступне:

1) збіг у часі посилення уваги різних міжнародних та професійних інституцій як до розробки професійних стандартів, так і інструментів їх імплементації;

2) поглиблення співпраці міжнародних організацій, професійних асоціацій з навчальними закладами з питань розробки стандартів компетенцій фахівців;

3) досить серйозне співпадіння контенту довідкових і навчально-методичних інструментів зі спрощення світової торгівлі, які були розроблені різними міжнародними організаціями;

4) активізація роботи міжнародних організацій на національних рівнях (з національними експертами, фасілітаторами тощо) щодо розробки та апробації механізмів та інструментів імплементації стандартів;

4) увага до підготовки тренерів-фасілітаторів (ініціювання та підтримка роботи міжнародних авторських колективів з розробки стандартизованих навчально-методичних посібників для тренерів-фасілітаторів);

5) увага до питання полімовності глобальних уніфікованих навчально-методичних інструментів.

Аналіз роботи пілотних навчальних закладів ВМО (www.wcoomd.org) з імплементації Професійних стандартів ВМО, відгуки професійних асоціацій, відомих корпорацій, таких як «Глобальний альянс за торгову ефективність» (Global Alliance for Trade Efficiency / GATE) підтверджує висновок про те, що в контексті глобалізації і стандартизації інструменти міжнародних організацій, насамперед, для глобальної освіти (електронне навчання), виявляються найефективнішим засобом професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі митної справи та зовнішньоекономічної діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Доцільною вважається подальша теоретична розробка та практична імплементація уніфікованих професійних та освітніх стандартів для інспекторського складу митних органів (нижче звено) та фахівців з міжнародної торгівлі.

Список літератури

1. Павленко О.О. Механізми та інструменти інституційного розвитку митних адміністрацій / О. О. Павленко // Науково-методичний семінар "Впровадження міжнародних стандартів шляхом використання платформи електронного навчання ВМО", Академія митної служби України. – Дніпропетровськ, 2012.

2. Павленко О.О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної освіти. Дис. докт. пед. наук. 13.00.04. – Дніпропетровськ. – 2010.

3. Пашко П.В., Гармаш Є.В. та ін. Рекомендації державної митної служби України до варіативних частин освітньо-професійних програм підготовки магістрів для митної служби / П.В. Пашко, Є.В. Гармаш та ін. // Академія митної служби України. – Дніпропетровськ, 2010

4. Buyonge, C. East and Southern Africa benefits from new MBA with Customs specialization.//WCO News. — October 2011. — № 66. — p. 38-39.

5. PICARD. Professional Standards. – World Customs Organization, Brussels. – 2008. - 46 p.

6. Poro, A. European Customs training community benefits from new knowledge sharing tool.//WCO News. — February 2011.— №64. — p. 32-33.

7. Widdowson, D. Raising the academic standing of the Customs profession.//WCO News.— February 2011.— №64. — p. 29-30.

8. The WCO Capacity Building Development Compendium / A Columbus programme phase 2. Implementation tool. – World Customs Organization. – 2009. – 188 p.

9. Инструменты эффективного управления. // Навчально-методичний посібник для проведення навчального курсу / під ред. В. Заложа, Б. Литовченко. – К.: ВАІТЕ, 2012. – 196 с.

10. Учебно-методическое пособие для подготовки тренеров-фасилитаторов курса «Инструменты эффективного управления» / под общ. ред. В. Заложа. – Одесса, 2013. – 126 с.

В статье рассмотрены вопросы профессиональной подготовки таможенников и специалистов по внешнеэкономической деятельности из частного сектора (бизнеса) в контексте глобализации и стандартизации. Авторы определяют важность роли таможенных служб в 21 веке, которые сталкиваются с проблемами, поставленными глобализацией, инициативами по упрощению торговли и безопасности. Делаются акценты на необходимости и целесообразности разработки и имплементации международных профессиональных стандартов таможенников как унифицированного инструмента институционального развития таможенных служб в эпоху глобализации. Авторами описаны цели и сущность Профессиональных стандартов Всемирной таможенной организации.

Таможенник, частный сектор, специалисты по внешнеэкономической деятельности, профессиональная подготовка, Всемирная таможенная организация, Профессиональные стандарты, имплементация, институциональное развитие.

The article deals with current issues of customs officers and private sector foreign economic activity specialists professional training in the context of globalization and standardization. The authors define the role of customs services that - in the 21st century - face challenges caused by globalization initiatives to facilitate trade and security. The focus is on the need and appropriateness of the development and implementation of international professional customs standards as a unified tool for institutional development of customs services in the era of globalization. The authors proved the EU Customs Blueprints as a basis for the standards of training customs officers' development and described the objectives and nature of the World Customs Organization Professional Standards, which define goals and strategic objectives of customs officers training. Educational strategies and recommendations on the structure of training and curriculum elaboration are presented.

Customs officer, private sector, foreign economic activity specialists, professional training, World Customs Organization, Professional Standards, implementation, capacity building.

УДК 371

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

І.М. Пасацька, аспірант

У статті розглядаються особливості формування готовності до професійно-особистісного саморозвитку студентів вищого навчаль-

© І.М. Пасацька, 2014